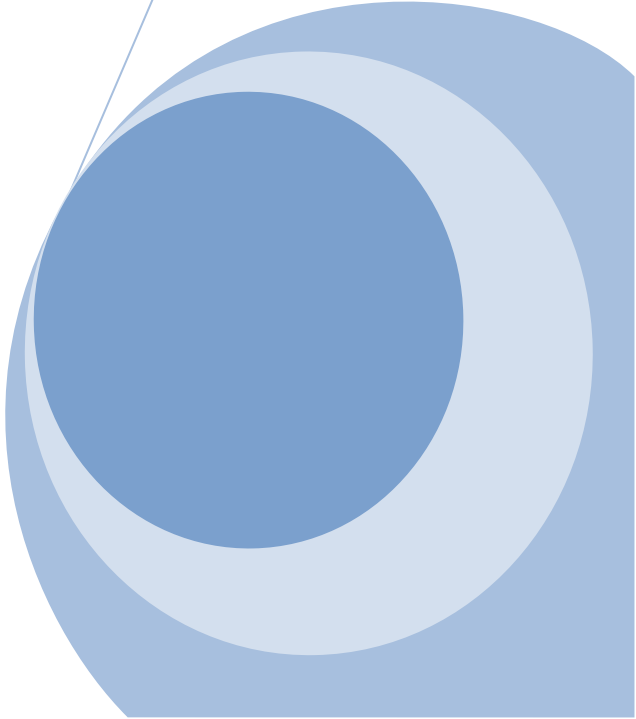




# **KEMPELEEN KUNNAN IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUJEN KRITEERIT**

**Kotona asumista tukevat palvelut  
sekä tehostettu palveluasuminen**



## Sisältö

1 JOHDANTO .....	3
2 KOTIHOIDON TUKIPALVELUT .....	3
3 PÄIVÄTOIMINTA .....	4
4 OMAISHOITO .....	5
5 VUOROHOITO .....	5
6 KOTIHOITO .....	5
6.1 Kotiin annettavissa palveluissa toimintaa ohjaavat arvot .....	5
6.2 Asiakkuuden aloittaminen .....	6
6.3 Tilapäinen kotihoito .....	6
6.4 Säännöllinen kotihoito .....	6
6.5 Säännöllinen ja tilapäinen kotisairaanhoido .....	7
6.6 Yöpartiotoiminta .....	7
7 TEHOSTETTU KOTIHOITO .....	7
8 PERHEHOITO .....	7
9 TEHOSTETTU PALVELUASUMINEN .....	8
10 KEMPELEEN KUNNAN IKÄÄNTYNEIDEN HOIVAN JA HUOLENPIDON PALVELUIDEN KRITERIT .....	9
10.1 Päivätoiminnan kriteerit .....	9
10.2 Omaishoidontuen kriteerit .....	10
10.3 Kotihoidon kriteerit .....	10
10.4 Tehostetun kotihoidon kriteerit .....	11
10.5 Perhehoidon kriteerit .....	11
10.6 Tehostetun palveluasumisen kriteerit .....	12
11 LAINSÄÄDÄNTÖ .....	13

## 1 JOHDANTO

Kempeleen kunnan ikääntyneiden palvelujen kriteerit ja palvelujen sisältö on laadittu kotihoidon viranhaltijoista koostuvan työryhmän toimesta. Kotihoidolla tarkoitetaan kotiin vietäviä ja kotona asumista tukevia palveluja kuten tukipalvelut, omaishoito, päivä- ja virkistystoiminta, kotihoito (kotipalvelu ja kotisairaanhoido), vuorohoito sekä yöpartiotoiminta. 70- ja 75-vuotiaille kohdennetuilla terveystarkastuksilla sekä 80 vuotta täyttävien hyvinvointia tukevilla kotikäyneillä kartoitetaan kotona, vielä kotihoidon palvelujen ulkopuolella, olevien ikääntyneiden toimintakykyä ja ennakoidaan tulevaa palvelutarvetta. Tehostettu palveluasuminen on tarkoitettu niille vanhuksille, jotka tarvitsevat ympärivuorokautisesti hoitajan hoivaa ja huolenpitoa eivätkä selviydy kotonaan turvallisesti kotiin annettavien palveluiden ja tukitoimien turvin.

Valmistelussa oleva Kempeleen kunnan ikäihmisten palvelurakenne-ohjelma (valm. v. 2016) korostaa ikäihmisen mahdollisuutta asua omassa kodissaan niin pitkään kuin mahdollista. Laissa ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystaloudesta (980/2012) tavoitteena on ikääntyneiden mahdollisuus saada kotiin tarvitsemansa riittävät ja laadukkaat sosiaali- ja terveystaloudesta sekä vaikuttaa palvelujensa sisältöön ja toteuttamiseen. Lain tavoitteena on tukea ikääntyneen väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä lisätä mahdollisuuksia vaikuttaa palvelujen kehittämiseen kunnassa. Ikääntyneiden kotona asumisen mahdollistaminen heidän toimintakyvyn heikkenemisestä huolimatta jopa elämän loppuun asti edellyttää monilla eri sektoreilla lisäresurssointia, mutta etenkin kykyä ja innovaatioita kehittää uusia toimintoja tästä näkökulmasta lähtien.

## 2 KOTIHOIDON TUKIPALVELUT

Hoitajan tarjoaman kotihoidon lisäksi tarjolla on erilaisia kotona selviytymisen tueksi tarkoitettuja tukipalveluita. Näitä ovat ateria-, kylvetys-, turvapuhelinpalvelut ja säännöllisen kotihoidon asiakkaille ylläpitosisivous sekä kuljetus- ja vaatehuoltopalvelut.

**Arvonlisäveroton kotipalvelu:** Kempeleessä toimii kunnan hyväksymiä yksityisiä kotipalveluyrittäjiä, jotka tarjoavat arvonlisäverottomia sosiaalihuoltolain mukaisia kotipalveluja. Asiakas on oikeutettu verovapaisiin sosiaalipalveluihin, jos hän ei todetusti selviä arjestaan ilman apua. Syynä voi olla esim. ikääntyminen, sairaus, sairaudesta toipuminen tai vamma. Yleisempiä kotihoidon tukipalveluita ovat siivous-, kauppa- ja asiointiapu. Asiakas ottaa itse suoraan yhteyttä kotipalveluyritykseen, jolta hän haluaa ostaa palveluja. Yrityksen kanssa solmittavan kirjallisen palvelusopimuksen yhteydessä laaditaan palvelusuunnitelma, josta käy selvästi esille palvelutarve eli miksi tarvitaan apua arjen pyörittämiseen. Palvelusopimuksesta on käytävä ilmi, mitä palveluja tarvitaan ja kuinka usein. Kun nämä edellytykset täyttyvät, yritys voi laskuttaa asiakkaalta suorittamansa palvelut ilman arvonlisäveroa. Lisäksi asiakas voi vielä hyödyntää kotitalousvähennystä.

Kunnan järjestämä kotipalvelu ei voi tarjota siivouspalveluita. Asiakas voi itse ostaa nämä palvelut täydentääkseen kunnan tarjoamia palveluita.

Kotipalveluyrittäjistä on saatavissa yrittäjäluetelo ikääntyneiden palveluiden www-sivuilta sekä kotihoidon palveluohjaajilta ja -sihteeriltä.

**Ateriapalvelu:** lämmin ruoka toimitetaan kotiin päivittäin tai sovitusti asiakkaan toivomina viikonpäivinä. Palvelua saa asiakas, joka ei itse pysty valmistamaan aterioita sekä asiakas, joka tarvitsee ohjausta ja valvontaa ruokailussa ja ravitsemustilan seuraamisessa. Ateriapalvelu voidaan myöntää myös tilapäisesti esimerkiksi siinä tapauksessa, jos asiakas ei pysty valmistamaan ruokaa sairaalasta kotiutumisen jälkeen toipilasaikana.

**Vaatehuolto:** asiakas ei kykene itse pesemään pyykkiä terveydentilansa tai alentuneen toimintakyvyn vuoksi. Asiakas, jonka asunto-olot eivät mahdollista omatoimista pyykki- ja vaatehuoltoa, voi myös käyttää vaatehuoltopalvelua.

**Turvapuhelinpalvelu:** asiakkaalla on kaatumisriski ja/tai esiintyy turvattomuutta. Turvapuhelinpalveluun kuuluvat turvapuhelin ja auttamispalvelu hälytystilanteissa ympäri vuorokauden. Turvapalveluun voidaan sisällyttää lisälaitteita, kuten ovivahti, gps-paikannin ja palohälytin. Turvapalvelu ei edellytä kotihoidon asiakkuutta. Palvelu voidaan myöntää asiakkaalle, jolla on päivittäistä elämää vaikeuttava terveydellinen syy, joka siten aiheuttaa vaaratilanteita, esimerkiksi toistuvaa kaatuilua sisätiloissa (kodin muutostyöt on tarkistettu). Mahdollisesti asiakkaalla on apuvälineitä käytössä, sairaalasta kotiutumisen jälkeinen kuntoutumisvaihe on kesken, asunnon syrjäinen sijainti ja avunsaantimahdollisuudet ovat huonot eikä tukiverkostoa ole riittävästi. Asiakas voi tarvita täydentävää tukimuotoa omaisen antaman hoidon lisäksi (esim. omainen on työelämässä).

**Kuljetuspalvelu:** vähävarainen asiakas on oikeutettu sosiaalihuoltolain mukaisiin kuljetuspalveluihin alentuneen toimintakyvyn, liikkumisvaikeuksia aiheuttavan sairauden tai vamman vuoksi siinä määrin, että käytettävissä olevat liikkumiskeinot kuten joukkoliikenne tai yksityisautoilu ei enää sovellu tavanomaisen asioinnin hoitamiseen. Kempeleessä toimii myös palveluliikenne arkisin. Palveluliikenne on vapaasti kuntalaisten käytettävissä (varataan edellisenä päivänä).

**Kylvetyspalvelu:** asiakas tarvitsee alentuneen toimintakyvyn vuoksi henkilökohtaisen hygieniansa huolehtimisessa toisen apua tai asiakkaalla on puutteelliset pesumahdollisuudet kotona. Kylvetyspalvelua voidaan järjestää asiakkaan kotona tai vanhusten palvelutalolla.

**Kauppapalvelu:** kauppapalvelu sisältää päivittäistavaroiden tilaamisen kaupasta ja toimittamisen kotiin kerran viikossa. Palvelu vaatii tilin aukaisemisen kauppaan. Kauppapalvelua voidaan myöntää asiakkaalle, joka ei pysty itse huolehtimaan säännöllisistä kauppasioistaan. Lisäksi henkilö on säännöllisen kotihoidon asiakas.

### 3 PÄIVÄTOIMINTA

Päivätoiminta on tarkoitettu ensisijaisesti kotona asuville ikääntyville ja muistisairaille, joiden toimintakyky on alentunut. Tavoitteena on ikäihmisten selviytyminen kotona mahdollisimman pitkään. Vapaaehtoinen osallistuminen päivätoimintaan omien voimavarojen mukaan antaa sisältöä arkielämään sekä vertaistukea ryhmässä. Päivätoiminta tukee omaishoitajien jaksamista ja antaa mahdollisuuden omaishoitajalle aikaa itsensä ja asioiden hoitoon.

## 4 OMAISHOITO

Omaishoidolla tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista palveluista, omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, lakisääteisistä vapaapäivistä (3vrk/kk) sekä omaishoitoa tukevista palveluista. Omaishoidontuen määrä perustuu annettavan hoidon sitovuuteen ja vaativuuteen. Omaishoidontuki on veronalaista tuloa. Omaishoidontuki on ikääntyneen tai sairaan kotona tapahtuvan hoidon turvaamiseksi maksettavaa hoitopalkkiota. Omaishoidontukea voi hakea, jos kotona hoidetaan ikääntynyttä, joka tarvitsee päivittäisissä toimissa paljon apua ja vaihtoehto hänen hoidolleen olisi esim. tehostettu palveluasuminen. Omaishoidontuki maksetaan talousarviossa annettun määrärahan rajoissa ja kohdennetaan eniten hoitoa ja huolenpitoa tarvitseville.

## 5 VUOROHOITO

Lyhytaikaisella vuorohoidolla pyritään tukemaan ikääntyneen kotona asumista mahdollisimman pitkään. Vuorohoidon tavoitteena on ikääntyneen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn ylläpitäminen ja kohentaminen. Vuorohoidon asiakkaat ovat ensisijaisesti omaishoidon asiakkaita, mutta hoitajaksot soveltuvat myös yksinäisyyttä ja turvattomuutta kokeville kotihoidon asiakkaille. Omaisten arjessa jaksamista tuetaan mm. tarjoamalla vapaata omaishoidosta. Hoitajaksot suunnitellaan yksilöllisen tarpeen mukaan.

## 6 KOTIHOITO

Kotihoidon palveluilla tarkoitetaan valtakunnallisia sosiaalihuoltolain (§19–20/1301/2014) mukaista kotipalvelua ja terveydenhuoltolain (§25/1326/2010) tarkoittamaa kotisairaanhoitoa. Kotihoidon toiminta-ajatuksena on turvata apua tarvitsevien turvallinen selviytyminen omassa kodissaan, tutussa asuinympäristössä ja läheistensä keskuudessa. Kotihoitoa voidaan myöntää ikäihmiselle, pitkäaikaissairaalle ja vammaiselle, jotka eivät selviydy itsenäisesti tai omaisten avulla kotona ilman hoitoa ja huolenpitoa arkielämän toiminnoista. Lähtökohtana on, että asiakkaan hoito ja huolenpito vaativat päivittäistä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön ammattiosaamista. Kotona asumista tuetaan myös erilaisin tukipalveluin.

### 6.1 Kotiin annettavissa palveluissa toimintaa ohjaavat arvot

Lähtökohtana on asiakkaan terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen. Toiminta on asiakaslähtöistä, toimintakykyä ylläpitävää sekä asiakasta kunnioittavaa.

**Itsemääräämisoikeus:** asiakkaalla on oikeus päättää vapaasti omista asioistaan, tehdä tietoisia valintoja ja asiakkaalla on mahdollisuus saada tarvittaessa päätöksentekoaan varten ymmärrettävää tietoa ja tukea.

**Yksilöllisyys:** toiminta lähtee asiakkaan henkilökohtaisesta elämästä ja toiveista.

**Osallisuus:** asiakkaalla on mahdollisuus itsensä toteuttamiseen ja osallistumiseen itseään koskevaan päätöksentekoon.

**Tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus:** asiakkaalla on oikeus saada yhdenvertaista hoitoa, kohtelua ja palvelua.

## 6.2 Asiakkuuden aloittaminen

Kotona asuvat ikäihmiset tai pitkäaikaissairaat voivat hakeutua kotihoidon asiakkaaksi ottamalla yhteyttä palveluohjaajiin. Kotihoidon asiakkaaksi tulo voi tapahtua myös omaisen, vuodeosaston, sairaalan tai muun laitoksen yhteydenoton perusteella.

Asiakkaan palveluntarve arvioidaan viikon kuluessa yhteydenotosta tai kiireellisessä tilanteessa viipymättä. Arvioinnissa käydään läpi asiakkaan palvelutarve sekä mahdollisuus saada kotona asumisen edellyttämät palvelut. Palvelutarpeen arviointivaiheessa käydään läpi myös asiakkaan mahdollisuudet saada Kelalta taloudellista tukea asumisesta ja hoidosta aiheutuneisiin kustannuksiin. Arvioinnissa huomioidaan aina omaisen/lähipiirin mahdollisuudet osallistua hoitoon.

Säännöllisen kotihoidon palvelujen piirissä olevalle asiakkaalle laaditaan hoito- ja palvelusuunnitelma. Suunnitelmasta käy ilmi asiakkaan toimintakyky, hoidon ja palvelun tarve ja tavoitteet sekä keinot niiden saavuttamiseksi.

Palvelu- ja hoitosuunnitelma tarkistetaan tarvittaessa, mutta vähintään vuosittain. Palvelu- ja hoitosuunnitelmassa mainittujen palvelujen lisäksi asiakas ja/tai omaisensa voivat hankkia omakustanteisia palveluja haluamaltaan taholta.

Kempeleen kunnanhallitus vahvistaa kotihoidon ja tukipalvelujen asiakasmaksut. Kotihoidosta perittävä asiakasmaksu määräytyy asiakasmaksuasetuksen (1992/912, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut) mukaan.

## 6.3 Tilapäinen kotihoito

Tilapäisellä kotihoidolla tarkoitetaan harvemmin kuin kerran viikossa tapahtuvaa palvelua/hoitoa. Tilapäinen kotihoito voi olla esimerkiksi terveydentilan seurantaa tai avustamisessa esimerkiksi pesuissa.

## 6.4 Säännöllinen kotihoito

Kotihoidon palvelu on säännöllistä silloin, kun asiakas saa palvelua vähintään kerran viikossa ja vähintään kuukauden ajan. Säännöllisen kotihoidon edellytyksenä on, että asiakas ja mahdollisesti asiakkaan omaiset ja kotihoidon henkilökunta, tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa, laativat hoito- ja palvelusuunnitelman. Hoito- ja palvelusuunnitelma sisältävät riittävät ja oikea-aikaiset sekä asiakkaan tarpeita vastaavat palvelut. Hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjattuja ja aloitettuja palveluja tarkistetaan säännöllisesti ja tarpeen mukaan.

## 6.5 Säännöllinen ja tilapäinen kotisairaanhoito

Kotisairaanhoitoa on mahdollista saada silloin, kun asiakkaan terveydentilanne niin edellyttää. Kotisairaanhoitoon kuuluu lääkehoidon toteuttaminen: lääkkeiden annostelu ja antaminen sekä lääkehoidon vaikutusten seuranta. Kotisairaanhoitoa ovat myös erilaiset sairaanhoidolliset toimenpiteet (esimerkiksi haavahoidot) ja terveydenhoidolliset seurannat (esimerkiksi verenpaineen mittaaminen, veren sokerin seuranta).

Kotisairaanhoidossa arvioidaan asiakkaan vointia ja selviytymistä kotona. Kotisairaanhoidon tehtävänä on myös asiakkaan ja hänen läheistensä tukeminen, neuvonta ja ohjaus sekä ennaltaehkäisevä työ. Kotisairaanhoitoa voidaan antaa säännöllisesti (vähintään kerran viikossa) tai tilapäisesti (harvemmin kuin kerran viikossa).

## 6.6 Yöpartiot toiminta

Yöaikainen hoito järjestetään yöpartion turvin kotihoidon asiakkaalle. Yöpartion piiriin otetaan asiakas, jonka kotona selviytyminen sitä edellyttää. Yöpartion toimesta muun muassa seurataan asiakkaan vointia, avustetaan WC:ssä, toteutetaan asento- ja lääkehoitoa. Yöpartion kotikäynti tukee asiakkaan kokemaa turvallisuuden tunnetta. Yöhoidon tarpeellisuutta ja määrää arvioidaan säännöllisesti.

## 7 TEHOSTETTU KOTIHOITO

Kempeleen kunnassa tehostettu kotihoito on tavanomaisen kotona asumisen ja tehostetun palveluasumisen välimuoto. Tehostetussa kotihoidossa tunnusomaista on hoitohenkilökunnan saatavuus ympäri vuorokauden. Ympäri vuorokautista hoivaa ja huolenpitoa annetaan vanhusten palvelutalolla sekä kotihoidon kylällä asuville asiakkaille yöpartiot toiminnan toimesta.

Jokainen tehostetun kotihoidon asiakkuus on arvioitava kokonaisuutena asiakkaan yksilöllisyyttä ja itsemääräämisoikeutta kunnioittaen. Kotihoidon asiakkaalla on oikeus saada riittävää hoitoa ja mahdollisuus saada asua omassa kodissaan elämänsä loppuun saakka.

Tehostetun kotihoidon perustana on ensisijaisesti runsas kotihoidon palvelujen tarve. Tunnusomaista on myös palvelutarpeen kohdentuminen tasaisesti vuorokauden eri aikoihin; kotihoidon asiakas voi tarvita öiseen aikaan apua esimerkiksi wc:ssä avustamisen tai lääkitsemisen vuoksi tai asiakas tarvitsee asentohoitoa. Lisäksi hoitajan kotikäynti tukee asiakkaan kokemaa turvallisuuden tunnetta. Tehostettua kotihoitoa voidaan tarjota kunnan järjestämänä tai ostopalveluna.

## 8 PERHEHOITO

Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon, hoivan tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä joko hänen kotinsa ulkopuolella perhehoitajan yksityisessä kodissa tai perhehoidossa olevan kotona. Perhehoito on tarkoitettu henkilöille, joille sen arvioidaan olevan ensisijainen hoi-

tomuoto. Perhehoito on yksi vaihtoehto ikääntyvän hoidon ja asumisen järjestämiseksi. Perhehoito voi olla tilapäistä, jatkuvaa tai osavuorokautista. Se sopii ikääntyneille, jotka tarvitsevat säännöllisesti ympärivuorokautista hoitoa, mutta yökainainen hoidon tarve on vähäistä.

Perhehoito on myös vaihtoehto omaishoitajien vapaiden järjestämiseksi. Omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) lisäyksen (318/2011) tavoitteena on tukea omaishoitajien jaksamista parantamalla heidän mahdollisuuksia lakisääteisten vapaiden sekä muiden vapaa- ja virkistysvapaiden pitämiseksi. Omaishoidon tuesta annettuun lakiin on lisätty säädös, joka mahdollistaa omaishoidon vapaan tai muun poissaolon aikaisen sijaishoidon järjestämisen tehtävään soveltuvan henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen perusteella, mikäli omaishoitaja siihen suostuu ja järjestely on omaishoidossa olevan henkilön edun mukainen. Omaishoidettavan henkilön mielipide on myös huomioitava tällaisen sijaishoidon järjestämisessä.

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus hoitoon perheessä ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuutta ja toimintakyvyn ylläpitoa. Perhehoidettavalla on muihin perhekodin jäseniin tasavertainen asema. Perhehoitoon soveltuvat asiakkaat valitaan yksilöllisesti asiakkaan ja perhehoitajan toiveita huomioiden. Perhehoitoon tulevan ikääntyneen tulisi kuitenkin fyysiseltä toimintakyvyltään olla sellainen, että hänen avuntarpeeseensa on pääasiallisesti mahdollista vastata yhden avustajan toimesta. Muun muassa muistisairaille ja turvatomuutta kokeville ikääntyneille perhehoito on mahdollinen vaihtoehto.

Ikäihmisten perhehoidon paikkaa haetaan ikäihmisten perhehoidon hakemuksella. Hakemus löytyy kunnan www-sivuilta tai sen voi noutaa kunnan viranhaltijalta osoitteesta Kirkkotie 13, 90440 Kempele. Ikäihmisten perhehoidon päätöksen tekee kunnan viranhaltija SAS – työryhmän esityksen ja/tai yhteisen hoitoneuvottelun perusteella.

## 9 TEHOSTETTU PALVELUASUMINEN

Sosiaalihuoltolain mukaisena sosiaalipalveluna (21 §) myönnettävät asumispalvelut sisältävät muun muassa tehostetun palveluasumisen. Tehostetussa palveluasumisessa palveluja järjestetään asiakkaan tarpeen mukaisesti ympärivuorokautisesti. Tehostetussa palveluasumisessa hoito- ja huolenpito toteutetaan niin, että iäkäs henkilö kokee elämänsä arvokkaaksi, merkitykselliseksi ja turvalliseksi. Tärkeää on se, että hän voi ylläpitää sosiaalista vuorovaikutusta sekä osallistua mielekkääseen hyvinvointia ja terveyttä sekä toimintakykyä edistävään ja ylläpitävään toimintaan. Tavoitteena on turvata iäkkään henkilön asuminen samassa ympärivuorokautista hoitoa antavassa yksikössä elämänsä loppuun asti.

Hakeutuminen pitkäaikaiseen ympärivuorokautiseen hoitoon tulee ajankohtaiseksi silloin, kun vanhuksen toimintakyky on laskenut niin paljon, että kotona asuminen ei onnistu kotiin annettavien palvelujen turvin. Ympärivuorokautiseen hoitoon hakeudutaan sen hetkisen terveyden- ja toimintakyvyn mukaan. Kotona asuvan hakijan palvelutarpeen selvittäminen ja toimintakykyarviot tehdään pääsääntöisesti kotona. Vuodeosastolla olevan hakijan palveluntarpeen arviointi voidaan tehdä vuodeosastolla. Hakemukset käsittelee moniammatillinen SAS-työryhmä (Selvitä, Arvioi, Sijoita). Tehostetun palveluasumisen kriteerien täytyessä hakijalle tarjotaan vapaana oleva tehostetun palvelu-



asumisen paikkaa. Keskimääräiset odotusajat ilmoitetaan puolivuositain. Tehostetun palveluasumisen päätöksen tekee kunnan viranhaltija SAS – työryhmän esityksen ja/tai yhteisen hoitoneuvottelun perusteella.

Palvelutarpeen selvittäminen sisältää fyysisen, psyykkisen, kognitiivisen ja sosiaalisen toimintakyvyn arvioinnin. Arvioinnissa käytetään apuna toimintakykymittareita, keskustellaan asiakkaan ja omaisten kanssa sekä havainnoidaan kokonaistilannetta. Asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa ja kriteerien täyttymisen arvioinnissa käytetään perustana RAI (Resident Assessment Instrument)-järjestelmää. RAI- järjestelmä perustuu yksilön tarpeiden monipuoliseen arviointiin. RAI-arviointi koostuu muun muassa erilaisista fyysisistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä mittaavista kysymyksistä. RAI- järjestelmän sisältämien kysymysten avulla kuvataan muun muassa sitä, miten asiakas selviytyy kotona päivittäisistä toiminnoista, kuten ruokailusta, wc-käynneistä ja liikkumisesta. Lisäksi tehostetun palveluasumisen tarpeen arvioinnissa perehdytään vanhuksen aiempiin asiakastietoihin, keskustellaan vanhuksen ja hänen läheistensä kanssa sekä tutustaan hänen nykyiseen asuinympäristöönsä ja mahdollisuuksiinsa saada palveluja kotiinsa. Asiakkaan tilanne arvioidaan tarvittaessa muistitestillä (MMSE, CERAD). RAI-arvio on ohjeellinen ja sen lisäksi asiakkaan palvelutarpeesta tehdään aina yksilöllinen kokonaisarviointi.

Tehostetun palveluasumisen paikkaa haetaan tehostetun palveluasumisen hakemuksella. Hakemus löytyy kunnan www-sivuilta tai sen voi noutaa kunnan viranhaltijalta osoitteesta Kirkkotie 13, 90440 Kempele.

## **10 KEMPELEEN KUNNAN IKÄÄNTYNEIDEN HOIVAN JA HUOLENPIDON PALVELUIDEN KRITEERIT**

Näiden kriteerien tarkoituksena on selkiyttää ikääntyneiden palvelujen kohdentamista pääsääntöisesti yli 65-vuotiaille. Lisäksi kriteerien avulla kohdennetaan palveluja niille henkilöille, jotka alentuneen toimintakykynsä ja/tai sairautensa vuoksi tarvitsevat tukea päivittäisessä selviytymisessä. Palvelujen järjestämisen lähtökohtana on asiakkaiden tasavertainen ja oikeudenmukainen kohtelu.

Ikääntyneiden hoiva ja huolenpidon palvelujen toimintaperiaatteena on antaa hyvää ja turvallista hoivaa ja hoitoa kriteerit täyttävälle asiakkaalle. Toiminta toteutetaan kuntouttavalla työotteella siten, että asiakkaan omaa toimintakykyä ylläpidetään ja asiakasta ohjataan selviytymään mahdollisimman omatoimisesti päivittäisistä toiminnoista. Omaisia ja lähipiiriä tuetaan osallistumaan hoitoon ja huolenpitoon.

### **10.1 Päivätoiminnan kriteerit**

- hakeudutaan kotihoidon kautta.
- palvelun aloittamisen peruste voi olla sosiaalisen, fyysisen tai psyykkisen toimintakyvyn tukeminen sekä yksinäisyys ja omaishoidon tukeminen.
- henkilö selviytyy yhden hoitajan avustamana päivittäisistä toiminnoista ja kykenee osallistumaan säännölliseen ryhmätoimintaan.

## 10.2 Omaishoidontuen kriteerit

### Omaishoidontuen myöntämisperusteet

Omaishoidon tukea myönnetään hakemuksen perusteella kempeläläiselle henkilölle, mikäli:

- hän alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotioloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa;
- hänen omainen tai muu läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla;
- hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia;
- omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa on hänen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää;
- hänen kotinsa on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva;
- tuen myöntämisen arvioidaan olevan hänen edun mukaista.

Hoidettava ei voi asua yksin, mutta voi olla ajoittain yksin lyhyitä aikoja. Ilman omaishoitajaa hän olisi esimerkiksi tehostetun palveluasumisen tarpeessa. Omaishoidontuen maksuluokkia on 3 hoidon vaativuuden mukaan.

Omaishoidontukea myönnetään hoidettavan hoitoon ja huolenpitoon. Tukea ei myönnetä, jos hoidettavan avun tarve kohdistuu pelkästään asiointi- ja kodinhoitotehtäviin. Omaishoidontukea ei myönnetä henkilölle, joka saa tapaturma- tai liikennevakuutuksen perusteella hoitotukea tai kodinhoitokustannusten korvausta.

Omaishoidon tukea ei myönnetä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikössä asuville ja saavat siellä ympärivuorokautista tai osapäiväistä hoitoa.

## 10.3 Kotihoidon kriteerit

- Asiakkaalla on selkeästi alentunut toimintakyky. Asiakas tarvitsee apua päivittäisissä toiminnoissa kuten ruokailussa, hygieniasta huolehtimisesta, wc-käynneillä, pukeutumisessa ja lääkehoidon toteuttamisessa.
- Asiakkaalla on todennettavissa oleva muu hoidon tarve kuten muistihäiriö, mielenterveysongelmat tai vammaisuus.
- Henkilö tarvitsee sairautensa tai alentuneen toimintakykynsä vuoksi sairaanhoitoa eikä kykene käyttämään kodin ulkopuolisia terveyspalveluita.
- Henkilö on omaishoidettava ja omaishoitaja tarvitsee oman jaksamisensa tueksi kotihoidon palveluita.

## 10.4 Tehostetun kotihoidon kriteerit

- Henkilö tarvitsee jokapäiväisistä henkilökohtaisista toimista selviytyäkseen useita kotihoidon käyntejä vuorokaudessa sekä käyntejä yöllä, henkilökohtaiseen hygieniaan, ravitsemukseen, lääkehoidon toteutukseen tai asentohoitoon liittyvää apua. Riittävät yksilölliseen kokonaisarviointiin perustuvat kotihoidon palvelut voidaan järjestää turvallisesti asiakkaan omaan kotiin.
- Henkilön itsenäinen asuminen ylläpitää toimintakyvyn säilymistä.
- Henkilön muisti voi olla alentunut.
- Hallittavissa olevat käytösoireet.
- Avunsaanti öisin voidaan turvata kotihoidon yöhoidolla ja/tai turvapuhelimella.
- RAI toimintakykymittarilla arvioituna MAPLe \_5 on vähintään 4 (suuri palveluntarve).
- Kunnan edustaja arvioi tehostetun kotihoidon tarpeen.

## 10.5 Perhehoidon kriteerit

Perhehoidon palvelu kohdennetaan pääsääntöisesti paljon apua ja hoitoa tarvitseville asiakkaille, joiden toimintakyky on alentunut iän tai sairauden vuoksi niin merkittävästi, että asiakas ei tule enää muiden kotihoidon palvelujen turvin kotona toimeen.

Perhehoitoa tarjotaan asiakkaalle palvelumuotona silloin, kun se on asiakkaan kannalta perusteltua. Perhehoidon myöntämisen perusteena on ikääntyneen toimintakyvyn alentuminen. Perhehoito voidaan myöntää myös muista syistä harkintaa käyttämällä.

Palveluohjaaja arvioi asiakkaan palvelutarpeen ja soveltuvuuden perhehoitoon. Lisäksi arvioidaan myös perhehoidon soveltuvuuden rajoitteet, sillä perhehoitoon sijoittamisen on oltava asiakkaan hoivan ja perhehoidon toteutuksen osalta turvallista ja tarkoituksenmukaista.

Perhehoitoon ei sovellu ikäihminen, joka

- tarvitsee jatkuvaa sairaalatasoista hoitoa
- valvoo öisin ja häiritsee muita
- tarvitsee säännöllisesti apua öiseen aikaan
- on aggressiivinen, eikä käyttäytymistä saada hallintaan niin, että perhehoitajan tai muiden perhekodissa asuvien henkilöiden turvallisuus voitaisiin turvata
- karkailee niin paljon, että valvonta on mahdotonta
- ei kykene liikkumaan itsenäisesti tai siirtymään itsenäisesti esim. pyörätuoliin
- on oikeustoimikelpoinen ja ymmärtää hoidon tarpeensa, muttei itse halua vastaanottaa perhehoitoa
- ei sitoudu yhteistyöhön tai jonka omaiset eivät sitoudu yhteistyöhön
- kuntoutuu niin, että perhehoidon tarve poistuu.

## 10.6 Tehostetun palveluasumisen kriteerit

RAI toimintakykyymittarilla arvioituna tehostettuun palveluasumiseen ohjataan, jos MAPLe \_5 on vähintään 4 (suuri palveluntarve) ja jos seuraavat ovat toteutuneet:

- Asiakkaalla on fyysisen, psyykkisen ja/tai sosiaalisen toimintakyvyn alentumista niin paljon, että hän tarvitsee ympärivuorokautista huolenpitoa, valvontaa ja hoitoa.
- Asiakas tarvitsee toisen henkilön apua lähes kaikissa päivittäisissä toimissa useita kertoja päivässä. Avuntarve on myös yöaikaan ja ympärivuorokautinen kotihoito ei enää riitä.
- Omaishoitajuus ei ole mahdollinen ja hakijan lähipiirissä ei ole sellaista avustavaa tukihenkilöä, joka tarvittaessa voisi lisätä omaa työpanostaan.
- Avuntarve on jatkuvaa.
- Lääkäri on tarkistanut tilanteen, eikä asiakkaan kunnossa ole nähtävissä lääketieteellisesti kohenemista.
- MMSE (Mini-Mental State Examination)
- Muistisairautta sairastava asiakas tarvitsee runsaasti palvelua ja ympärivuorokautista valvontaa.
- Asiakas ei tarvitse jatkuvaa sairaalatasoista hoitoa (lääketieteellinen tarve sairaalatasoiseen hoitoon).
- Pariskunnan sijoittaminen samaan tehostettuun palveluasumisen yksikköön edellyttää sen, että molemmat täyttävät tehostetun palveluasumisen kriteerit.
- Asiakkaan siirtyminen tehostettuun palveluasumiseen perustuu yksilölliseen kokonaisvaltaiseen palvelu- ja hoidontarpeen arviointiin.

Tehostetusta palveluasumisesta on tarkoitus tulla vanhuksen uusi, pysyvä koti, jonne tuodaan hänen tarvitsemansa palvelut. Hoitopaikan myöntämisessä onkin tärkeää kunnioittaa vanhuksen itsemääräämisoikeutta (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812: 8§) ja omaa tahtoa, jos hän pystyy sen itse ilmaisemaan.

Asiakkaan toimintakyvyn edistymisen ja kuntoutumisen myötä asiakas voidaan tarvittaessa siirtää tehostetusta palveluasumisesta tehostetun kotihoidon tai kotihoidon piiriin.

Tehostetun palveluasumisen paikka on otettava vastaan viivytyksettä, mutta viimeistään seitsemän kalenteripäivän kuluessa. Mikäli asiakas kieltäytyy tarjotusta tehostetun palveluasumisen paikasta, hänet asetetaan uudelleen jonoon. Mikäli palveluasumisen paikkoja on vapaana useammassa yksikössä, otetaan asiakkaan ja omaisten toiveet mahdollisuuksien mukaan huomioon asumispalveluyksikön valinnassa.

## 11 LAINSÄÄDÄNTÖ

Ikääntyneiden palveluihin liittyviä ja määrittäviä lakeja sekä asetuksia ovat:

Hallintolaki (434/2003)

Hallintolainkäyttölaki (586/1996)

Henkilötietolaki (523/1999)

Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma 2013–2017

Julkisuuslaki (621/1999)

Kansallinen muistiohjelma 2012–2020

Kunnallinen eläkelaki (549/2003)

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista (980/2012) sekä muutokset 17§, 10§ ja 23§

Laki ja asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992), (912/1992)

Laki omaishoidon tuesta 4A § (937/2005) ja muutos (318/2011)

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta (314/1992)

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987)

Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta (603/1996)

Omaishoidon kehittämisohjelma 2014

Perhehoitolaki (263/2015)

Sairausvakuutuslaki (1224/2001)

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

STM:n opas 2005:32 Turvallinen lääkehoito

STM:n julkaisuja 2013:11 Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi

Terveydenhuoltolaki 1326/2010

Tietosuojalaki (516/2004)

Työtapaturma- ja ammattitautilaki (459/2015)

Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2010: Ravitsemussuositukset ikääntyneille

Valvira 7/2013 Lääkehoidon toteuttaminen sosiaalihuollon ympärivuorokautisessa toimintayksikössä

Valvira: Valvontaohjelmat

Kempeleen kunnanhallituksen vahvistamat asiakasmaksut kalenterivuositain